

עפ"ג (מרכז) 8702-06-25 - פלוני נ' מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עפ"ג 8702-06-25 פלוני נ' מדינת ישראל

לפני כבוד השופט שמואל בורנשטיין - אב"ד
כבוד השופט עמית מיכלס
כבוד השופט דרור ארד-אילון

מערער פלוני
נגד

משיבה מדינת ישראל
פסק דין

1. ערעור על גזר דינו של בית משפט השלום ברחובות (השופטת א' הובר היימן) מיום 27.4.2025 בת"פ 13687-06-23, בגדרו הורשע המערער על פי הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן, בביצוע עבירות שעניינן תקיפה הגורמת חבלה של ממש בצוואת, לפי סעיף 380 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) ביחד עם סעיף 29 לחוק, וחבלה במזיד ברכב בצוואת, לפי סעיף 413 לחוק העונשין ביחד עם סעיף 29 לחוק.

על יסוד הרשעתו הושתו על המערער 4 חודשי מאסר על תנאי, שלא יעבור בתוך 3 שנים מיום מתן גזר הדין כל עבירת אלימות, לרבות איומים וכל עבירת היזק לרכוש; פיצוי למתלונן בסך ₪1,000; פיצוי למתלוננת בסך ₪1,500; התחייבות בסך ₪5,000, שלא יבצע בתוך 3 שנים מיום מתן גזר הדין כל עבירת אלימות, לרבות איומים, וכל עבירת היזק לרכוש.

2. המערער הוא אדם עם מוגבלות שכלית- התפתחותית, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית- התפתחותית), תשכ"ט - 1969 (להלן: חוק הסעד). במוקד הערעור ניצבת השאלה אם שגה בית משפט קמא משלא נקט בעניינו של המערער בדרכי טיפול חלף ענישה, בהתאם לסמכותו לפי סעיף 19ג לחוק הסעד.

כתב האישום המתוקן

3. המערער הורשע בביצוע העבירות בצוואת חדא עם אביו, נאשם 2 בכתב האישום המתוקן. על פי

עובדות כתב האישום המתוקן, ביום 16.4.2022 ביקרו המערער ונאשם 2 בבית מגורים במושב בני עיש, בסמוך למקום מגוריו של המתלונן. בשעת צהריים הגיע המתלונן למקום כשהוא תחת השפעת אלכוהול, ודפק על השער. לאחר חילופי דברים, תקפו המערער ונאשם 2 את המתלונן. המערער עשה כן באמצעות ידיו ואילו נאשם 2 באמצעות מקל. בהמשך, השליך המערער אבן שפגעה ברכבה של המתלוננת, המתגוררת בסמוך, ונאשם 2 שיצא עם רכבו מהחניה, התנגש ברכבה של המתלוננת. לאחר מכן עזבו השניים את המקום, תוך שנאשם 2 מכניס בכח את המערער לרכבו. כתוצאה מהמעשים נגרמו למתלונן חבלות של ממש בדמות חתך מדמם במפרק ידו השמאלי וחבלה מאחורי אזנו השמאלית. כמו כן נגרם נזק לרכבה של המתלוננת.

גזר הדין

4. בפתח גזר הדין עמד בית משפט קמא על פרטי הסדרי הטיעון שהושגו עם המערער ועם נאשם 2. ביחס לנאשם 2 עתרו הצדדים במשותף להטלת עונשים של מאסר מותנה, התחייבות כספית ופיצוי כספי, שלגבי גובהו טענו באופן חופשי. ביחס למערער עתרה המשיבה להטלת עונשים זהים, ואילו הסנגור עתר לנקוט בדרכי טיפול לנוכח ממצאי חוות דעת ועדת אבחון מיום 17.2.2025 ועל יסוד סעיף 19ג לחוק הסעד.

בית משפט קמא מצא לכבד את הסדר הטיעון בעניינו של נאשם 2 וביחס למערער דחה את עמדת ההגנה. בתוך כך, שקל בית משפט קמא את הערכים המוגנים שנפגעו, שעניינם הגנה על שלום הציבור, בטחונו, קניינו ושלום גופו של הפרט; נטילת האחריות מצד המערער ונאשם 2; הודאתם והחיסכון בזמנם של העדים; עברם הנקי וקושי ראייתי שעמד בבסיס ההסדרים. כן נשקלה התנהלות המתלונן כמתואר בכתב האישום. לאחר בחינת מכלול השיקולים, נמצא לכבד את הסדר הטיעון המלא שהושג בעניינו של נאשם 2, ולהטיל על המערער עונש זהה לזה שהוטל על נאשם 2.

ביחס למערער עמד בית משפט קמא על ממצאי חוות דעת ועדת האבחון, ממנה עולה כי המערער היה באותה עת כבן 21 ו-9 חודשים, מתפקד ברמת מוגבלות שכלית-התפתחותית קלה עם הנמכה משמעותית בתחום הקוגניטיבי וההסתגלותי. כן נמצא כי הבנתו מצבים חברתיים לקויה ולעתים שגויה. מסקנת הוועדה הייתה שהמערער מבין את האישומים, מבחין בין טוב לרע, מבין את השלכות מעשיו וכשיר לעמוד לדין. לצד זאת, הוועדה המליצה על דרכי טיפול.

בית משפט קמא קבע כי לא הוכח קשר סיבתי בין ביצוע העבירות למוגבלותו של המערער והגם שהוא זקוק לטיפול, הרי שבהתחשב באמור בחוות הדעת ובשים לב לנסיבות ביצוע העבירות ותוצאותיהן, המסקנה היא שאין להימנע מהטלת ענישה ממשית על המערער. כן צוין כי אין בנמצא פסיקה התומכת בעמדתו של המערער לפיה במקרים דומים הסתפקו בתי המשפט בדרכי טיפול.

נוכח כל אלה, הושתו על המערער, כמו גם על נאשם 2 העונשים שפורטו לעיל.

טענות הצדדים בערעור

5. בטרם נעמוד על טענות הצדדים יש לציין שביום 13.7.2025 התקיים דיון במעמד הצדדים, במהלכו נעשה ניסיון להביא את הצדדים לכדי הסכמות. והנה, בחינה שערכה המשיבה העלתה כי 6 ימים קודם למועד הדיון בפנינו הורשע המערער בבית המשפט המחוזי בבאר שבע בעבירות שעניין חבלה חמורה בנסיבות מחמירות והחזקת סכין (ת"פ 51612-10-24) (להלן: ההרשעה החדשה).

טענות המערער

6. לטענת המערער, שגה בית משפט קמא בכך שעל אף המלצתה הברורה של ועדת האבחון לנקוט בדרכי טיפול, ועל אף הסכמת המערער להשתלב בטיפול המומלץ, גזר את דינו למאסר מותנה ורכיבים כלכליים.

ב"כ המערער הפנה בפרט לממצאים הבאים מתוך חוות הדעת וטען כי אלו מבססים את הצורך בטיפול חלף ענישה: העובדה שלמערער הנמכה משמעותית בתחום הקוגניטיבי הסתגלותי; המערער מגלה התמצאות חלקית בזמן ובמקום; המערער בעל מודעות חלקית לסכנות, בעיקר מפני זרים ועלול להיות מנוצל; המערער לא מבין את הערך של כסף; למערער קשיים משמעותיים בתחום החברתי והוא מבין מצבים חברתיים באופן לקוי ולעיתים שגוי.

הוטעם כי הוועדה התרשמה שהמערער זקוק למסגרת טיפולית שתוכל להציב לו גבולות ברורים ותדאג ליישם את מכלול דרכי הטיפול שהומלצו עוד בוועדה מאוגוסט 2024 (עמ' 8 לחוות הדעת).

לטענת ב"כ המערער, הגם שסמכות בית המשפט לנקוט בדרכי טיפול בהתאם לסעיף 19ג לחוק הסעד, היא סמכות שבשיקול דעת, הרי שבשים לב לרף החומרה הנמוך של העבירה, ולעתירת המשיבה להטלת עונש צופה פני עתיד, היה מקום לנקוט במקרה זה בדרך של צו לדרכי טיפול, תחת גזירת עונש מאסר מותנה. ב"כ המערער הפנה לפסיקה התומכת בעמדתו, לפיה במקרים דומים אימצו בתי המשפט את ההמלצה לדרכי טיפול ונמנעו מענישה ממשית.

בדיון שנערך במעמד הצדדים חזר המערער על טיעוניו בכתב. ביחס להרשעה החדשה טען שעובדת קיומו של התיק החדש הייתה ידועה במסגרת ההליך למטה, ושהחלטה בדבר נקיטת דרכי טיפול במסגרת תיק זה, אינה צריכה להיות מושפעת מהתיק החדש.

אשר על כן, ולנוכח הסכמת המערער לשילובו במסגרת טיפולית, עתר הסנגור לקבל את הערעור ולהשית על המערער דרכי טיפול כהמלצת הוועדה.

טענות המשיבה

7. ב"כ המשיבה סמכה ידיה על תוצאת גזר הדין, אשר לגישה מאזן נכונה בין לקות המערער שהיא קלה לבין חומרת העבירה. כן נטען שההרשעה החדשה ממילא החמירה את מצבו של המערער כך שכיום ניתן לומר אף ביתר שאת שאין מקום להתערבות בגזר הדין.

דין והכרעה

8. הלכה מושרשת היא כי ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בעונש שהושת על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים, בהם נפל פגם מהותי בגזר הדין או שהעונש שהוטל חורג במידה ניכרת ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים [ראו מיני רבים: ע"פ 5124/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (31.10.2023)].

במקרה זה הערעור נסוב לא על חומרת העונש שהוטל על המערער כי אם על סוג המענה הראוי לסיום ההליך הפלילי. השאלה הניצבת לפתחנו אם כן, היא האם צדק בית משפט קמא בהטילו על המערער ענישה ממשית או שמא, לנוכח מוגבלותו השכלית, נכון היה להעדיף את הדרך השיקומית ולנקוט בדרכי טיפול. בהקשר זה יש לבחון אם נפל פגם של ממש בגזר הדין המצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור. לאחר שנתנו דעתנו לטענות הצדדים ולמכלול הנסיבות הצריכות לעניין, הגענו לכלל מסקנה כי אין מקום להתערבותנו, כפי שיוסבר להלן.

9. סעיף 19ג לחוק הסעד קובע:

"הורשע אדם ובית המשפט מצא שיש ליקוי בכשרו השכלי, רשאי הוא, במקום לגזור את דינו, לצוות שיובא לפני ועדת האבחון כדי שתחליט על דרכי הטיפול בו".

הנה כי כן, בהתאם ללשון החוק, הפעלת הסמכות לפי סעיף 19ג לחוק הסעד נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט. בית המשפט נדרש לבחון אם בנסיבות המקרה הספציפי ראוי להורות על דרכי טיפול במקום לגזור את הדין, תוך איזון בין האינטרס הציבורי שבענישה - שיקולי הגמול וההרתעה, והצורך בהגנה על הציבור, לבין מצבו של הנאשם ואפשרות שיקומו באמצעות דרכי טיפול [רע"פ 5519/10 וינוקור נ' מדינת ישראל (14.9.2010) (להלן: עניין וינוקור)].

יובהר כי על פי לשון החוק, בית המשפט אינו רשאי לאמץ את שתי הדרכים (ענישה וטיפול) במשולב, ואף אינו מחויב להחיל את סעיף 19ג לחוק כל אימת שניתנת המלצה לעשות כן [רע"פ 5806/11 סריה נ' מדינת ישראל (15.11.2011) (להלן: עניין סריה)]. לצורך הבחירה בין שתי האפשרויות ישקול בית המשפט את המלצת ועדת האבחון ומסקנותיה, להן יינתן משקל נכבד בהחלטה, זאת לצד מכלול הראיות הנוגעות לכושרו השכלי ולמצבו הנפשי של הנאשם; חומרת העבירות; והאינטרס הציבורי בהענשת הנאשם [עניין וינוקור; עניין סריה].

10. עיון בגזר הדין מעלה כי מסקנת בית משפט קמא לפיה יש להעדיף במקרה זה את מסלול הענישה על פני האפיק הטיפולי מאזנת נכונה בין כלל השיקולים הרלוונטיים. מבלי להקל ראש בעבירות בהן הורשע המערער, בחינת נסיבות ביצוע העבירות מעלה שלא מדובר בעבירות הממוקמות ברף הגבוה של החומרה, בפרט כאשר משווים את מעשיו של המערער למעשיו של נאשם 2, אביו, ומביאים בחשבון את התנהלותו המקדימה של המתלונן. לצד זאת, יש לשקול את מצבו הקוגניטיבי של המערער ואת מסקנות וועדת האבחון בקשר לדרגת לקותו.

מחוות דעת וועדת האבחון עולה שהמערער מתפקד ברמת מוגבלות שכלית-התפתחותית קלה, זאת על אף הקשיים עמם הוא מתמודד בתחום ההסתגלותי, הרגשי והאינטלקטואלי. ב"כ המערער ביקש לטעון לקיומו של קשר סיבתי בין הלקות השכלית ממנה סובל המערער לבין ביצוע העבירות,

אלא שמחוות הדעת אין ללמוד על קשר שכזה.

מעבר לאמור, בחוות הדעת פורטו ממצאים שונים, שאינם עולים בקנה אחד עם טענת המערער לפיה הוא מעוניין להירתם להליך הטיפול, ואף תומכים במסקנה ההפוכה לפיה יש להשית עליו ענישה מרתיעה. כך, צוין בחוות הדעת שבשעה שהמערער היה במעקב פסיכיאטרי הוא סירב ליטול את הטיפול התרופתי שנרשם לו; "אינו מקבל סמכות וגבולות"; על אף רצון שהביע, ניסיון לשלבו במסגרת תעסוקתית כשל. עוד עולה שוועדת אבחון קודמת שהתכנסה בעניינו של המערער בחודש אוגוסט 2024, המליצה כבר אז על דרכי טיפול, וביקשה ממנו לפנות להערכה פסיכיאטרית. לטענת אבי המערער, הוא לקח את המערער לבדיקה פסיכיאטרית אולם לא קיבל סיכום ביקור והמערער סירב ליטול את הטיפול התרופתי שהותווה לו. מהאמור עולה שניסיון שנעשה לפני כשנה בלבד, לרתום את המערער לטיפול לא צלח, זאת בהעדר שיתוף פעולה מצדו ואי קידום ההמלצות שניתנו. בנסיבות אלו, בשים לב לעבודה שהמערער שולב בעבר במסגרות שונות, ובהתחשב בכלל ממצאי ומסקנות חוות הדעת, מתעורר ספק בדבר נכונותו של המערער להירתם לטיפול המוצע ויכולתו להיתרם ממנו.

11. לכל האמור מצטרפת נסיבה חדשה, שהתרחשה לאחר המועד בו ניתן גזר הדין, והיא הרשעתו של המערער מיום 7.7.2025 בתיק החדש בעבירות של חבלה חמורה בנסיבות מחמירות והחזקת סכין, אשר בוצעו במהלך בירור התיק מושא ערעור זה. עיון בכתב האישום המתוקן בו הודה המערער מעלה שביום 13.10.2024, במהלך בילוי, נקלע אחיו של המערער לקטטה והזעיק את בני משפחתו, ובהם המערער, למקום. האח דקר את המתלונן ופצע אותו ואילו המערער דקר את המתלונן בבטנו וגרם לו לחבלה חמורה שהצריכה ניתוח דחוף ואשפוז בן 6 ימים. הנה כי כן, גם אם הייתה מתקבלת טענת המערער לפיה ניתן היה לשקול בשעתו לנקוט בדרכי טיפול חלף ענישה, וכאמור איננו סבורים כך, הרי שכיום ממילא השתנתה נקודת האיזון. בנסיבות אלו, אין מקום לוותר על ענישה ממשית אשר יש לקוות כי תשמש עבור המערער גבול מרתיע בעתיד.

12. בשים לב לכל האמור לעיל, נחה דעתנו כי אין מקום להתערב בגזר הדין.

13. סוף דבר - הערעור נדחה.

14. בהתאם להסכמתם, תעביר המזכירות לב"כ הצדדים עותק מפסק הדין.

ניתן היום, כ"ו תמוז תשפ"ה, 22 יולי 2025, בהעדר הצדדים.

עמית מיכלס, שופט

דרור ארד-אילון, שופט

שמואל בורנשטין,
שופט
אב"ד